

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*
THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT GUIDELINES
BASED ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM

ชญาวัต สอิ่งรัมย์¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Chayavat Saingram¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 65010581014@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน และ 2) พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้ให้ข้อมูลได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 344 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 83 คนและครูผู้สอน จำนวน 261 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แล้วนำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 3 โรงเรียน จำนวน 11 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เพื่อใช้เป็นแนวทางร่างและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหาร

งบประมาณ สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และการบริหารวิชาการ 2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การบริหารสถานศึกษา 2. หลักธรรมาภิบาล 3. การพัฒนาแนวทาง

ABSTRACT

This study aims to 1) investigate the current state, desirable conditions, and essential needs of school administration based on the principles of good governance, and 2) develop guidelines for school administration based on the principles of good governance for schools under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Buriram. The research utilized a mixed-methods design conducted in two phases. In Phase 1, the study focused on the current conditions, desirable conditions, and necessary needs for school administration based on the principles of good governance. The sample comprised 344 participants, including 83 school administrators and 261 teachers. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, and the stratified random sampling technique was applied based on the sizes of educational institutions. To determine the final participant groups, a proportional sample size for each stratum was then determined. This evaluation involved five qualified experts. The research tools comprised questionnaires. In Phase 2, guidelines for school administration based on the principles of good governance were developed for schools under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Buriram. This involved interviewing 11 school administrators from three schools that demonstrated best practices, selected through targeted sampling. Five qualified experts conducted the evaluation. The research tools included structured interview forms, suitability assessment forms, and feasibility assessment forms. Statistical analyses employed in data analysis included percentages, means, and standard deviations.

The research findings indicate that: 1) The current state of school administration, following the principles of good governance for schools under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Buriram, is generally high. When examining specific aspects, it is rated high in two areas and moderately in two areas,

with the average scores ranging from high to low. These areas include academic management, general management, personnel management, and budget management. The preferred condition for school administration, adhering to the principles of good governance for schools under the Secondary Educational Service Area Office in Buriram, is at the highest level overall. When examining specific aspects, the scores are highest for personnel management, budget management, general management, and academic management. 2) The developed guidelines for school administration, grounded in the principles of good governance, consist of four dimensions and 24 recommendations. The overall evaluation indicates that their suitability is at the highest level, and their overall feasibility is also at the highest level.

Keywords : 1. School administration 2. Good governance 3. Guideline development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สิ่งที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันมีหลายประการที่มาจากสังคมที่ไม่มีธรรมาภิบาล ผู้นำที่ฉ้อฉล การมีระบบการปกครองและบริหารราชการที่ย่อหย่อนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จากเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก การเคลื่อนตัวของเทคโนโลยีการใช้ดิจิทัล หรือ digitalization ที่ทำให้ทุกประเทศอยู่ไม่ได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีการเตรียมพร้อม โดยมีนโยบายของรัฐบาลที่จะนำประเทศไปสู่ “ไทยแลนด์ 4.0” ในทุกๆ ด้าน เพราะมีฉะนั้นเราจะไม่สามารถปรับตัวในสภาวะที่ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เทคโนโลยีต่างๆ พฤติกรรมและค่านิยมของมนุษย์ การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลจะทำให้ทุกคนรู้จักสามัคคี รู้หน้าที่ ยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีสำนึกรับผิดชอบ และปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม มีความโปร่งใส ทุกส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความคุ้มค่าในการบริหารงาน และการใช้งบประมาณต่างๆ การเตรียมความพร้อมของประเทศจึงจะต้องประกอบไปด้วยความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เพราะธรรมาภิบาลเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศไปสู่จุดหมายที่สำคัญ ก็คือ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2561)

สำหรับประเทศไทยนั้น ให้ความสนใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลภายหลังประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 เมื่อมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และใน พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อนำเอาหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง (นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา, 2560) ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น เพื่อเป็นหลักในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและสั่งการที่ส่วนราชการและข้าราชการจะต้องปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันเป็นการครอบคลุมหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้งนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การ

พัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ และการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยยังเป็นพื้นฐานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วนเรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะหมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบสนองโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค ความปลอดภัย และมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานโดยบูรณาการการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชน และประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) จากนโยบายข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลต่อหน่วยงานในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สรุปว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งนั้นมีหน้าที่ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ โดยต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือเรียกกันทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” นั้น นำมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ที่ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งการดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เห็นความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลโดยได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เป็นการดำเนินการภายใต้โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ในกรอบแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งตอบสนองนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทบูรณาการ

ป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยแผนปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญของโครงการ ที่มีความเชื่อมโยงกับแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย กิจกรรมตามโครงการโรงเรียนสุจริต การขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) การดำเนินกิจกรรมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุจริตและการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการบริหารหน่วยงานในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและเกิดประประโยชน์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อประโยชน์สำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยนำข้อมูลไปวางแผน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

3.2 ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโดยนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นข้อมูลที่จะดำเนินการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการศึกษาดูแบบอย่าง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาและหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,098 คน จาก 66 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 344 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แล้วนำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอนใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีค่า IOC ตั้งแต่ .80 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .992 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการศึกษาดูแบบอย่างและการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และรองผู้บริหารสถานศึกษา จาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม จำนวน 4 คน โรงเรียนสตึก จำนวน 3 คน และโรงเรียนนางรอง จำนวน 4 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 11 คน สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีรายละเอียดดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นการบริหาร สถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม

การบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมา ภิบาลสำหรับโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การบริหารวิชาการ	3.82	1.15	มาก	4.86	0.38	มากที่สุด	0.272	4
2. การบริหารงบประมาณ	3.38	1.45	ปานกลาง	4.88	0.37	มากที่สุด	0.444	1
3. การบริหารงานบุคคล	3.44	1.32	ปานกลาง	4.89	0.34	มากที่สุด	0.422	2
4. การบริหารทั่วไป	3.67	1.22	มาก	4.87	0.38	มากที่สุด	0.327	3
รวม	3.58	1.30	มาก	4.88	0.37	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และการบริหารวิชาการ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 2 การบริหารงานบุคคล ลำดับที่ 3 การบริหารทั่วไป และลำดับที่ 4 การบริหารวิชาการ

5.2 การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 4 ด้าน 24 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มี 6 แนวทาง ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล มี 6 แนวทาง ด้านการบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล มี 6 แนวทาง และด้านการบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล มี 6 แนวทาง ประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า ด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

6.1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์นั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การดำเนินนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีนโยบายการบริหารงานโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ทำให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการตามนโยบายโดยนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร สิมพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า รายด้านโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชันแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่ามีบางประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศิริ พวงศรีเคน (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารบุคคล และการบริหารงบประมาณ

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และการบริหารวิชาการ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา บุตรพรม (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการศึกษาพบว่า สภาพสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารวิชาการ

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 2 บริหารงานบุคคล ลำดับที่ 3 การบริหารทั่วไป และลำดับที่ 4 การบริหารวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศิริ พวงศรีเคน (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ กุมภาว์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 2 การบริหารงานบุคคล ลำดับที่ 3 การบริหารทั่วไป และลำดับที่ 4 การบริหารวิชาการ จากลำดับความต้องการจำเป็น จากการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับสามารถเรียงลำดับที่ 1 – 3 ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 1 การบริหารงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า การกำหนดการใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากรอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อย่างประหยัด สร้างสรรค์ การควบคุม กำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด ลำดับที่ 2 การบริหารงบประมาณตามหลักความโปร่งใส การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบการทํ้าบัญชี ทะเบียนการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน การควบคุม กำกับและดำเนินการเปิดเผยการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ ลำดับที่ 3 การบริหารงบประมาณตามหลักการมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำหนดให้บุคลากรทุกคนที่รับผิดชอบ สามารถรายงานผลการปฏิบัติงานในส่วนที่รับผิดชอบได้ตลอดเวลา การเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

6.2 ผลการศึกษาแนวทางของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งได้จากการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีวิปฏิบัติที่ดีแล้วจึงนำมาสังเคราะห์เพื่อยกร่างเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาจากการปฏิบัติจริง ประกอบ

กับผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในระยะที่ 1 และ 2 มาผนวกกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศิริ พวงศรีเคน (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และงานวิจัยของ ศุภณัฐ กุมมาว (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาแนวทางของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรศึกษาบริบทของตนเอง ของชุมชน แล้วนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า แนวทางทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง สถานศึกษาจึงควรนำแนวทางที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ตามบริบทของตนเองและชุมชน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทางด้านการบริหารงบประมาณใช้หลักหลักคุณธรรมในจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม การปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนให้ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชั่น มีการมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคคลผู้รับผิดชอบด้านการเงินและงบประมาณอย่างชัดเจน มีการติดตามแผนและผลการใช้จ่ายงบประมาณและโครงการอย่างเข้มงวดและการศึกษากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติ คำสั่งทางการเงินให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงกัน และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนให้กับคณะครู หรือผู้ปกครองโดยเห็นความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนโดยนำเอาข้อมูลมาสรุปผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อร่วมกันดำเนินการ และนำไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถถอดบทเรียนของสถานศึกษาที่มีผลปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ตรงกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

8.3.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า เป็นด้านที่มีสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและมีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในการพัฒนา จึงควรวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐได้ตระหนักถึงการบริหารงานด้านงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า

8.3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

8.3.3 ควรมีการส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษารูปแบบหลากหลาย ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและนำผล

ความสำเร็จของการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในแต่ละหน่วยงาน โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานด้านการศึกษาได้

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). **การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2561). **หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา. (2560). **การบริหารกิจการท้องถิ่นที่ดีในประเทศไทย**. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บังอร สิมพันธ์. (2560). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงศ์ศิริ พวงศรีเคน. (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภณัฐ กุมภาว์. (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2565). **รายงานมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- อารยา บุตรพรหม. (2559). **การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Prianto, Eko. (2020). Improving the Vocational School Performance through the Good School Governance. *International Education Studies*. 13(5). 57-71.

Stoner, A.F. and Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. New Delhi : Prentice–Hill.

Supriadi, D., Usman, H., Jabar, A., & Widyastuti, I. (2021). Good school governance: An approach to principal’s decision-making quality in Indonesian vocational school. *Research in Educational Administration & Leadership*. 6(4). 796-831.

10. คำขอบคุณ

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ กรรมการสอบ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตฯ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องเอกสารต่างๆ ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย คณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวสวี่รัมย์ ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และคุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาเพื่อน้อมรำลึกถึงผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน